

וכן יש לפרש לענין פרעה שרצה עתה
אות על זה שיתקיימו דבריהם לבסוף ק"י.
אמנם במה שמבואר בפרשת שמות
שעשה אותות לישראל נראה
שהוא כדי שתתגבר אמונתם בה'
שיגאלם, וכדכתיב בשעה שנעשו
האותות (שמות ד', ל"א) 'ויעש האתת
לעני העם ויאמן העם וישמעו כי פקד
ה' את בני ישראל וכי ראה את ענים
ויקדו וישתחוו'. ולכן הוצרך לעשות
אותות שמתקיימים עתה ולא לסמוך על
זה שיראו שדבריו מתקיימים בסוף.
[הגרמ"ד ק"י]

**ענה דודי ואמר לי קום לך רעיתי יפתי ולכי לך, כי הנה הסתיו
עבר הגשם חלף הלך לו, הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע
וקול התור נשמע בארצנו, התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר
נתנו ריח קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך (שיר השירים ב, י-יג)**

איתא בבראשית רבה דהקב"ה הסתכל
באורייתא וברא עלמא עיי"ש.
ואמר הגר"ח זצ"ל דהנה אנו רואים חוקי
התורה איך שהם מתאימים להנהגת
העולם, כמו לא תרצח, לא תגנב וכו'.
והנה רציחה וגניבה הם חורבן העולם,
כמו כן מאכלות האסורות איתא
ברמב"ם שהם מזיקים לבריאות האדם.
ולכאורה הדבר הוא שמכיון שרציחה
וגניבה הם חורבן העולם וכדומה לכן
אסרה התורה לעשות כן, אבל האמת
הוא להיפך שמצד הנהגת העולם היה
יכול להיות ההיפך, שרציחה וגניבה הם

יהיו קיום העולם ואך מפני שהקב"ה
הסתכל בתורה, וחוק התורה הוא
שהדברים אלו אסורים המה, ברא כן
העולם שהנהגתו היא שחורבן העולם
יהיה אם ירצחו ויגנבו וכדומה ע"כ.
והנה מצינו מצוות שהם זכר ליציאת
מצרים. ולכא' הדבר הוא שמפני
שהיה מצרים לכן נצטוונו במצוות לזכר
בהם את יציאת מצרים. אבל האמת היא
להיפך, שמפני שמצוות אלו צריכות
להיות זכר ליציאת מצרים, לכן הוא
דהיה יציאת מצרים, והבן זאת קטו.

הערות

קיג. ויש לציין שרש"י פירש שפרעה יבקש אות "להודיע שיש צורך במי ששולח אתכם",
דהיינו לוודא שיש כח ביד ה', אבל לא יסתפק באמינות מרע"ה שה' שלחו.
קיד. שיעורי רמד"ה עה"ת.

קטו. יסוד זה כבר מבואר בדברי הבית הלוי עה"ת (פ' בא) וז"ל גם בהמצות שאנו יודעין
בהם הטעם וכמו במצה שאמרו בה טעם "על שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ
עד שגאלם", וכן מרור שבא לזכר שמררו המצריים חיהם, ופסח על שפסח על בתי

והנה איתא בסנהדרין (דף י"א ע"ב) על ג' דברים מעברין את השנה, על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה ע"כ.

ורש"י מפרש ששלשה דברים אלו הם שלש סיבות וצרכים שעבורם מעברין את השנה, ואין לשלשתן שייכות זה עם זה. סיבה אחת היא שהפסח יהיה בזמן אביב התבואה, והשניה שפירות האילן יהיו גמורין בזמן הבאת ביכורים, והשלישית שחג הסוכות יהיה בתקופת השנה.

אבל הרמב"ם למד בשיטה אחרת, ששלשתן דבר אחד הוא להשוות את שנת החמה לשנת הלבנה, והשוואה זו נעשית בין על פי חשבונות התקופה ובין כשאפילו אם הגיעה התקופה לפי החשבונות אלא שעדיין לא הגיעה "עונת התקופה", שעדיין לא נתמלאה התבואה באביב, כגון

שהתאחרו הגשמים, ג"כ מעברין את השנה. נמצא ששלשתן מהווים סימנים על השוואת שנת החמה לשנת הלבנה והסיבה אחת היא, אלא שהדין הוא שהשוואה זו אינה צריכה להיות בכל שלושת הסימנים, אלא שמספיק בשנים מהם, ע"י ברמב"ם בפרק ד' מהל' קדוש החודש.

לפי"ן הנה לכאורה היה אפשר לומר דלמה צריכים שפסח יחול בחדש האביב מפני שבחדש האביב יצאו ממצרים. אבל האמת הוא להיפך, שמפני שדין הפסח לחול בחדש האביב לכן סיבב הקב"ה שבחדש האביב יצאו ממצרים.

וזהו דמבואר בפסוק הנ"ל, 'ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך', וזה קאי על יציאת מצרים (כמבואר כפרש"י), 'כי הנה הסתיו עבר הגשם חלף הלך לו', והיינו דסימן

הערות

אבותינו, מ"מ בודאי דאין זה עיקר יסודה של המצוה ולא מטעם זה נתחדשה המצוה, והטעם אינו רק דבשביל זה מוטל עלינו החוב לקיים ולעשות מצוה זו ולא נהיה כפויי טובה, וכן דקדקו רבותינו ואמרו מצה זו שאנו אוכלין כו' על שום שלא הספיק בצקם כו' דהוא רק טעם דמש"ה אנחנו מקיימים מצוה זו, אבל עיקר יסודה של המצוה למה כך היא המצוה איננו בשביל זה מה שהיה במצרים, דהרי התורה קדמה לעולם, וגם קודם העולם היתה התורה והיה כתיב בה מצות מצה, וגם אברהם אבינו וכל האבות קיימו התורה כולה עד שלא ניתנה וא"כ הוא בליל ט"ו בניסן אכל אברהם מצה ומרור אע"ג דאז היה קודם גלות מצרים. ועל כרחק מצות אלו לא נצמחו מגאולת מצרים רק הוא להיפוך דמזכות מצות פסח ומצה ומרור שיש בלילה הזאת נצמחה גאולתן ממצרים בלילה זו וכו', וזהו בכלל בכל טעמי המצות דלא בשביל הטעם נעשה המצוה רק להיפוך דבעבור המצוה בא הטעם, וכמו דראינו דבזכות פסח ומצה ומרור שיש בלילה זו זכו להגאל ושלל הספיק בצקם להחמיץ, וכן זכינו לבטל ע"ז של המצריים בפומבי לעין כל ולא יחרץ כלב לשונו וכן הוא בכל המצות עכ"ל.

התקופה ישנו כבר דחדש האביב הגיע, ומסיים 'קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך'.
'הנצנים נראו בארץ', והיינו סימן דכיון דסימנים אלו ישנו כבר דחדש
האביב דישנו כבר וחדש האביב הגיע, הרי הגיע כבר זמן לצאת
'התאנה חנטה פריה והגפנים סמדר נתנו ממצרים, משום שפסח צריך להיות
ריח', והיינו סימן השלישי דחדש בחדש האביב וע"כ עליך לקום ולצאת.
האביב הגיע, דהוא פירות האילן, [הגרי"ד קט"ז]

הערות

קטז. חדושי הגרי"ז עה"ת (סטנסיל).